

Praktverk om 100 års tømmerfløyting

Forsjordio: Nærmest Benedikt Forsjord, til venstre Karl Forsjord, bak Benedikt Andreas Øksendal. Manuell innstramming av lensa med gangspel for å få ut tømmerstokkene fra bakevja i Forsjordio i 1920 årene. Foto: Otto Bugge

Av Rune Pedersen

Publisert: 09. november 2018, kl. 09:37

«Vefsnavassdraget 100 år med tømmerfløyting»

Redaksjonen: Are Halse, Halle Heggli, Håmund Ivarrud, Arild Tokle, Kari Wærum og Kjell Magnar Øksendal

Boka «Vefsnavassdraget 100 år med tømmerfløyting» er praktverket som inneholder alt du ikke ante du ønsket å vite om tømmerstokker som driver ned ei elv.

I år er det 50 år siden Vefsna opphørte som fløytingselv. Det er et jubileum verdt. Hva passer da bedre enn et ei praktbok som tar for seg alle aspekter ved tømmerfløytinga i Nordlands største vassdrag og den nest største fløytingselva nordafjells?

For de fleste er, eller rettere sagt var, tømmerfløyting dryge stokker som seg nedover ei elv og som stundom satte seg fast i trange elvegjel. Før «lettføtte» mannfolk, gjerne utstyrt med dynamitt ordnet opp i kaoset. Ved

veis ende, der fløytingselva renner ut i havet, samles stokkene sammen og klargjøres for et nytt og annerledes liv langt unna helgelandske skoger.

Seks forfattere har bidratt til å beskrive alt som skjer med en tømmerstokk underveis fra startpunktet til endestasjonen. Kari Wærum, Are Halse, Halle Heggli, Håmund Ivarrud, Arild Tokle og Kjell Magnar Øksendal har gjort en stor jobb med å fylle 224 sider med svært interessant tekst og ditto bilder. I sum blir boka den hele og fulle sannhet – nesten – om tømmerfløytingas historie i vårt distrikt. Her tyter det ut historie fra hver eneste side.

De seks forfatterne hvorav en – Håmund Ivarrud – har gått bort, har fordelt stoffet mellom seg. Innledningsvis bidrar Arild Tokle, som er utviklingsleder i Statskog, med to flotte og lettfattelige oversiktsartikler om Engelskbrukstida og om Vefsna som fløytingselev før han prøver å komme litt under huden på fløyterne i artikkelen som bare heter Fløyterne. Her skriver han litt om hvem de var og hvilke rammebetingelser de arbeidet under. Og om det totale fraværet av Helse, miljø og sikkerhet (HMS), i alle fall målt mot dagens standarder.

Tokle siterer skoginspektør Sønnik Andersen som i en artikkel datert 1938 ikke legger skjul på at den mest effektive bekjempelse av arbeidsulykker er god administrasjon. Han legger til at uopplagthet som følge av dårlig kost og lite søvn også kan spille en viss rolle til at det skjer ulykker.

Etter Tokles opptakt starter de seks forfatterne den møysommelige jobben med å saumfare fløytinga i Vefsna fra alle tenkelige synsvinkler. Her er intervjuer med folk som var med på strevet, og den langt fra ufarlige jobben med fløyterhaka som det viktigste arbeidsredskapet. Her er også lister med alle ordene som hørte med i en fløyters hverdag. Vi nevner i fleng kjørhatt, dukkar, gjørde, steinkiste, kvåse og utislag. Hebraisk for folk flest i dag, men en del av hverdagsspråket for dem som var en del av dette for mange år siden.

Boka er delt i to. Del en handler om fløytinga og fløyterne, mens den andre delen handler om kulturminnene – altså sporene av aktiviteten som ble drevet i Vefsna helt til lastebilenes hestekrefter avløste elvekraft på slutten av 1960-tallet. I del to dreier det seg således om fløyterdammer og andre installasjoner som skulle bidra til å få tømmeret av gårde. Her er detaljerte kart som viser hvor disse innretningene befant seg, og flotte bilder – både historiske og nåtidige.

Denne bokas styrke er detaljrikdommen og forfatternes evne til å belyse alle sider ved fløytervirksomheten. Her er tabeller og faksimiler og mye annet snadder for faktanerdene. Alt dette bidrar til å krydre og dokumentere fløyteræraen i Vefsna ned til minste punktum. Dette er godt jobba over

mange år, og boka har blitt en skikkelig lekkerbissen å sette øynene i. Forfatterne har valgt et format som tilgodeser de mange flotte bildene. Det er et godt og helt riktig valg.

Så får vi heller bære over med at boka er uegnet som følgesvenn på sengekanten.

Hardt arbeide: Tømmervelte på Vefsnmoen. 2000 m³ klar for utislag i Susna. Tømmeret på denne velta ble kjørt fram av Arne og Kåre Fagertun. Tømmeret på velta nederst i bildet ble kjørt fram av Magne Vedal og Omli. Mye manuelt arbeid; felling, kvisting, barking, framkjøring, måling, opprulling, og til slutt rulling ut i elva og fløyting ca. 100 km til Mosjøen. Foto: Bjarne Fosslund 1963